

VVE-RAPPORT

RAPPORT VAN HET ONDERZOEK IN HET KADER VAN DE VOOR- EN VROEGSCHOOLSE EDUCATIE

PEUTERSPEELZAAL 'T HUMMELHOFKE

Locatie(s)	:psz 't Hummelhofke
Plaats	:9566 PL Veelerveen
Onderzoeksnummer	:15227
Datum onderzoek	:13 juli 2011
Datum vaststelling rapport	:9 november 2011

1. INLEIDING

Dit rapport is het verslag van een onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs naar de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE). VVE is bedoeld voor jonge kinderen die onvoldoende zijn toegerust voor een soepele instroom in groep 3 van het basisonderwijs, waardoor ze grote kans lopen om achterop te raken.

In dit rapport worden de volgende onderwerpen besproken:

- De voorwaarden van VVE
- De ouders
- De kwaliteit van de educatie
 - Het VVE-programma, zoals dat wordt aangeboden
 - Het pedagogisch klimaat
 - Het educatief handelen
- De ontwikkeling, zorg en begeleiding
- De kwaliteitszorg
- De doorgaande lijn tussen de voor- en vroegschool
- De resultaten van VVE

Elk van de VVE-kwaliteitsaspecten is uiteengelegd in indicatoren. Als een indicator beoordeeld wordt, gebeurt dat doorgaans met de volgende oordelen:

1. Staat in de kinderschoenen: verbeteringen zijn dringend nodig
Deze kwalificatie geeft aan dat er écht iets verbeterd dient te worden.
2. Enigszins ontwikkeld: verbeteringen zijn wenselijk
Deze kwalificatie geeft aan dat het wenselijk is dat iets verbeterd wordt.
3. Voldoende
4. Goed ontwikkeld: een voorbeeld voor anderen
Deze kwalificatie geeft aan dat dit aspect in orde is, en wel op een zodanige manier dat andere voor- en/of vroegscholen hiervan kunnen leren.

Opbouw van het rapport

Hoofdstuk 2 beschrijft het totaalbeeld van het onderzoek. De beoordeelde onderwerpen (indicatoren) staan in hoofdstuk 3, met eerst de oordelen en daarna een toelichting als dat nodig is. Als er op basis van dit onderzoek afspraken gemaakt zijn, staan die in hoofdstuk 4.

Groepsinformatie peutergroepen:

Aantal peuters in groep a: 9
Aantal peuters in groep b: 12
Aantal peuters in groep c: 8

Op peuterspeelzaal 't Hummelhofke draaien twee reguliere groepen en een 3+ groep op de vrijdagochtend. Alle geïndiceerde 'VVE-kinderen' krijgen een vierde dagdeel aangeboden in één van de reguliere groepen. Op dit moment zijn er zes doelgroepkinderen in beeld. Eén daarvan maakt geen gebruik van het vierde dagdeel.

2. HET TOTAALBEELD

Veelerveen is een lintdorp in de Oost Groningse gemeente Bellingwedde met bijna 900 inwoners. Peuterspeelzaal 't Hummelhofke is gevestigd in een multifunctioneel gebouw, waar ook basisschool de Zuidvenne, het dorps huis en enkele andere voorzieningen in zijn ondergebracht. Doordat de school en de peuterspeelzaal onder één dak huizen, zijn er voldoende mogelijkheden voor onderlinge afstemming. Hiervan wordt goed gebruik gemaakt voor zover het het thema gericht aanbod betreft, evenals de overdracht van de kinderen. De werkwijze die bij de overdracht gevolgd wordt (alle kinderen een warme overdracht; de IB-ers zijn aanwezig bij de overdracht van de zorgkinderen) acht de inspectie een voorbeeld voor anderen.

In de samenwerking tussen school en peuterspeelzaal is echter nog te weinig aandacht voor de verdere inhoudelijke afstemming (ouderbeleid, pedagogisch en educatief handelen en organisatie van de interne zorg).

Bij binnenkomst van de peuterspeelzaal valt de plezierige en open sfeer op. Ouders voelen zich duidelijk op hun gemak, nemen de tijd voor de overdracht van de kinderen, drinken een kopje koffie en praten geanimeerd met elkaar en met de leidsters. Dit wordt niet overdreven: de inlooptijd van een kwartier wordt niet overschreden. Ook de kinderen voelen zich duidelijk op hun gemak. De peuterspeelzaal hanteert consequent de uitgangspunten van Reggio Emilia dat duidelijk in het handelen van de leidsters tot uiting komt: zij zijn meer volgend dan sturend, maar blijven daarbij oog en oor houden voor mogelijkheden voor verrijkende pedagogische en educatieve interventies.

Uit het gesprek met de ouders blijkt een grote en positieve betrokkenheid bij de peuterspeelzaal. Ouders nemen ook actief deel aan allerlei activiteiten op de peuterspeelzaal. Vooral via de 'minibibliotheek' worden alle ouders gestimuleerd om thuis met hun kinderen op taalontwikkeling gerichte activiteiten te ondernemen.

De kwaliteit van de uitvoering van VVE is in 't Hummelhofke van een relatief hoog niveau. Anders is het voor wat betreft de doelgerichte planning van het aanbod, de noodzakelijke evaluaties van het aanbod en het (educatieve) handelen en in zijn algemeenheid de kwaliteitszorg. Hier liggen nog duidelijke ontwikkelpunten. Doordat de leidsters weinig tot niets opschrijven over gemaakte afspraken, planningen, doelen en resultaten, is de behaalde kwaliteit van de uitvoering structureel kwetsbaar: onvoorziene uitval van één of beide leidsters kan dan tot een groot verlies aan kwaliteit leiden.

Deze ontwikkelpunten verdienen gerichte aandacht van de leidsters en de koepelorganisatie, maar de inspectie ziet hierin vooralsnog geen aanleiding tot het maken van vervolgspraken.

3. DE OORDELEN MET EEN TOELICHTING ALS DAT NODIG IS

Naam gemeente	Bellingwedde
A CONDITIES	't Hummelhofke
A0.1 Er is een recent GGD-rapport beschikbaar	2
A0.2 In het rapport zijn de basisvoorwaarden voor voorschoolse educatie getoetst	2
A1 Een integraal VVE-programma	
A1.1 Naam/namen van programma(s)	Ik ben Bas, met Piramide als 'hulpbron'.
A1.2 Wat is de kwaliteit van het programma?	3
A2 De groepsgrootte voldoet aan de maximumeisen (voorschool)	3
A3 Leidster - kind ratio ("dubbele bezetting")	3
A4 Voldoende VVE-tijd	
A4.1 De peuters bezoeken de voorschool gedurende voldoende tijd (per week)	3
A4.2 Wat is doorgaans de beginleeftijd voor VVE?	3 jaar
A5 Kwaliteit beroepskrachten	
A5.2 Alle beroepskrachten zijn toereikend gekwalificeerd (opleiding)	3
A5.3 Alle beroepskrachten spreken voldoende Nederlands	3
A5.4 Alle beroepskrachten zijn toereikend geschoold (voor het vve-programma)	4
A5.5 Er is een jaarlijks VVE-opleidingsplan	3

(A0.1)

De laatste GGD inspectie dateert uit 2007.

(A0.2)

In het meest recente GGD rapport zijn de voorwaarden voor VVE nog niet getoetst.

(A5.4)

Alle leidsters zijn specifiek opgeleid voor het gebruikte VVE programma Ik ben Bas.

B OUDERS	't Hummelhofke
B1 Gericht ouderbeleid	2
B2 Ouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd	2
B3 Intake	3
B4 Stimuleren om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten te doen	4
B5 Participatie in VVE-activiteiten in de voorschool	4
B6 Informeren over de ontwikkeling van hun kind	2
B7 Rekening houden met de thuistaal	3

(B1)

Het ontbreekt in de peuterspeelzaal nog aan duidelijk beschreven ouderbeleid, gebaseerd op een analyse van de doelgroep en de wensen van de ouders. Aangezien er op het gebied van ouderbetrokkenheid en -participatie al veel goede dingen gebeuren in de peuterspeelzaal, zou het een goed begin zijn om de bestaande praktijk inzichtelijk in kaart te brengen.

(B2)

De ouders krijgen in een zorgvuldige intakeprocedure vooraf veel informatie, maar er wordt nog onvoldoende vooraf duidelijk gemaakt wat de doelen ten aanzien van de ouders zijn in het kader van VVE en welke verwachtingen er bestaan over de participatie van ouders.

(B4)

De ouders worden actief gestimuleerd om thuis met hun kinderen activiteiten te ondernemen. In een aparte ruimte is een minibibliotheek ingericht, waar alle kinderen wekelijks een boekje mogen lenen. Het bereik hiervan is 100% en het blijkt dat vrijwel alle ouders ook daadwerkelijk aan de gang gaan met de boekjes. De inspectie acht deze aanpak een goed voorbeeld ter navolging.

(B5)

Op de peuterspeelzaal worden veel activiteiten met en voor de ouders georganiseerd, zoals vieringen, themabijeenkomsten, excursies. De schatting van ouders en leidsters is dat zeker 90% van de ouders daar regelmatig aan deelnemen.

(B6)

VVE wordt aan alle kinderen aangeboden, vanaf het moment van binnenkomst. Men heeft er echter voor gekozen om de ontwikkeling pas systematisch te gaan volgen vanaf drie jaar. Pas in die periode worden de ouders stelselmatig twee keer geïnformeerd. Het is raadzaam om de ontwikkeling van de kinderen zo vroeg mogelijk te volgen, dus vanaf het moment van plaatsing.

C KWALITEIT VAN DE UITVOERING VAN VVE	't Hummelhofke
C1 Kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma	
C1.1 Een integraal VVE-programma	3
C1.2 Werken met een doelgerichte planning	2
C1.3 Het aanbod gericht op de taalontwikkeling is voldoende dekkend	2
C1.4 Het aanbod klimt op in moeilijkheidsgraad en er wordt gedifferentieerd	2
C2 Kwaliteit van de educatie: het pedagogisch klimaat	
C2.1 Het pedagogisch handelen van de leidsters is respectvol	4
C2.2 De leidsters hanteren duidelijke pedagogische gedragsgrenzen	3
C2.3 De leidsters stimuleren de sociale vaardigheden en de persoonlijke competenties van de kinderen	3
C2.4 De leidsters tonen respect voor de autonomie van het kind	3
C2.5 De inrichting van de ruimte is aantrekkelijk, uitdagend en spel- en taaluitlokkend	2
C3 Kwaliteit van de educatie: het educatief handelen	
C3.1 Het educatief handelen van beide leidsters/leerkrachten is goed op elkaar afgestemd	2
C3.2 Er worden effectieve en gerichte activiteiten voor de taalontwikkeling uitgevoerd	3
C3.3 De leidsters/leerkrachten bevorderen de interactie met en tussen kinderen	3
C3.4 De leidsters stimuleren actieve betrokkenheid van de kinderen en verrijken het spelen en werken	4
C3.5 De leidsters bevorderen de ontwikkeling van aanpakgedrag (strategieën) bij de kinderen	3
C3.6 Het gedrag van de leidsters met de kinderen is responsief	4
C3.7 De leidsters stemmen de activiteiten af op verschillen in de ontwikkeling van de individuele kinderen	3

(C1.2 – C1.4)

De leidsters werken niet met een goed omschreven en doelgerichte planning. Daardoor blijft ook onduidelijk of en in welke mate het aanbod door de tijd heen beantwoordt aan de in het kader van VVE gestelde eisen. Daarmee is niet gezegd dat de leidsters 'doelloos' handelen, zeker niet. Maar doordat er weinig tot niets wordt opgeschreven, is een systematische evaluatie van de kwaliteit en effectiviteit van het aanbod en van het pedagogisch en educatief handelen niet mogelijk. Voor de peuterspeelzaal ligt hier een duidelijk ontwikkelpunt.

(C2.1, C3.1 en C3.6)

Het pedagogisch klimaat op peuterspeelzaal 't Hummelhofke is van voorbeeldige kwaliteit, evenals het concrete educatieve handelen. In het pedagogisch handelen van de leidsters zijn de uitgangspunten van Reggio Emilia duidelijk herkenbaar. De kinderen worden daadwerkelijk gevolgd in hun eigen initiatieven, wat bijdraagt aan hun zelfstandigheid. Dit volgen wordt echter nooit vrijblijvend. Indien nodig zijn de interventies kordaat en altijd respectvol. In hun handelen laten de leidsters respect voor elkaar en voor de kinderen zien en fungeren daarbij als effectief rolmodel.

Hoewel de leidsters veel ruimte laten voor de eigen initiatieven van de kinderen, wordt iedere gelegenheid aangegrepen om het spel van de kinderen te verrijken. De gesprekken van de leidsters met de kinderen zijn rijk van taal, de leidsters spelen mee met de kinderen, introduceren daarbij als het enigszins mogelijk is nieuwe elementen en hebben een voor de kinderen aanstekelijk plezier in deze interacties.

(C2.5)

De ruimte is in het algemeen goed ingericht, met verschillende speel- en werkhoeven en ruim voldoende (ontwikkelings)materiaal. Er is echter nog te weinig aandacht voor geschreven taal, bijvoorbeeld in de vorm van opschriften op hoeken en materialen.

(C3.1)

De leidsters werken goed met elkaar samen en zijn duidelijk prima op elkaar ingespeeld. Er worden echter geen expliciete afspraken gemaakt of opgeschreven ten aanzien van het educatieve handelen. Systematische evaluaties en bijstellingen op dit punt vinden dan ook niet plaats. Dit acht de inspectie een ontwikkelpunt.

D ONTWIKKELING, BEGELEIDING EN ZORG	't Hummelhofke
D1 Ontwikkeling, begeleiding en zorg binnen de groep	
D1.1 Volgen van de brede ontwikkeling van alle kinderen	2
D1.2 De begeleiding is planmatig voor: de hele groep, de kleine (tutor)groep en het individuele kind	3
D1.3 De evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg	3
D1.4 Specifieke aandacht bij de begeleiding en zorg voor de taalontwikkeling	3
D2 Ontwikkeling, begeleiding en zorg in de bredere zorgketen	
D2.1 Leidsters/leerkrachten hebben een overzicht van de kinderen die zorg nodig hebben die de voor- resp. vroegschool niet kan leveren, en van de aard van die zorg	3
D2.2 Leidsters/leerkrachten melden kinderen aan voor externe zorg wanneer de voor- resp. vroegschool de gewenste zorg niet kan leveren	3
D2.3 De leidsters/leerkrachten blijven de ontwikkeling van kinderen met extra zorg bijhouden	3

(D1.1)

Hoewel het VVE programma van meet af aan voor alle kinderen wordt ingezet, krijgen de doelgroepkinderen vanaf drie jaar (onder meer via de 3+ groep) meer specifieke en intensievere aandacht en zorg. Vanaf dat moment worden alle kinderen ook systematisch gevolgd in hun brede ontwikkeling. De inspectie vindt het van belang dat deze manier van volgen ook voor de tweejarigen gebeurt en dat hierover ten minste tweemaal per jaar met de ouders gesprekken gevoerd worden.

E KWALITEITZORG BINNEN DE VOOR- C.Q. VROEGSCHOOL	't Hummelhofke
E1 Er is VVE-coördinatie in de voorschool	3
E2 De voorschool evalueert de kwaliteit van VVE regelmatig	3
E3 De voorschool evalueert de opbrengsten van alle kinderen	-
E4 De voorschool formuleert op basis van evaluaties verbetermaatregelen en voert die aantoonbaar en planmatig uit	3
E5 De voorschool borgt de kwaliteit van haar educatie	3

(E1 t/m E5)

Het VVE-beleid binnen de peuterspeelzalen is vooral belegd bij de coördinator en de intern begeleider. Dit beleid wordt organisatiebreed binnen een interne werkgroep geëvalueerd en op basis van de bevindingen worden verbeterpunten opgesteld. Alle locaties zijn in deze werkgroep vertegenwoordigd. Voor de borging observeert met name de intern begeleider de leidsters en bespreekt haar ervaringen met de leidsters. In het kader van het project Spraakmakend heeft de organisatie bovendien een kwaliteitszorginstrument aangeschaft.

Hoewel geconcludeerd kan worden dat de kwaliteitszorg in algemene zin voldoende op orde is, vormt de betrokkenheid van de 'werkvloer' daarbij een aandachtspunt. De leidsters zien de kwaliteitszorg vooral als een verantwoordelijkheid van de coördinator en de intern begeleider. Het risico is dat leidsters zich hierdoor te weinig bewust zijn van hun eigen rol in deze.

(E3)

De inspectie onthoudt zich op dit punt van een oordeel, omdat er in de gemeente nog geen afspraken zijn gemaakt over de opbrengsten van VVE.

F DOORGAANDE LIJN	't Hummelhofke
F1 Er is VVE-coördinatie tussen de voor- en vroegschool	2
F2 Voldoende kinderen stromen door naar een vroegschool	3
F3 De voorschool zorgt voor een warme overdracht	4
F4 Het aanbod van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	3
F5 Het pedagogisch klimaat en het educatief handelen van de voor- en vroegschool is op elkaar afgestemd	2
F6 De manier om met ouders om te gaan op de voor- en de vroegschool is op elkaar afgestemd	2
F7 De interne begeleiding en zorg zijn op de voor- en vroegschool op elkaar afgestemd	2

(F1)

De coördinatie van VVE tussen de peuterspeelzaal en de naastgelegen basisschool is niet functioneel belegd.

(F3)

De peuterspeelzaal zorgt voor alle kinderen voor een warme overdracht, met als bijzonderheid dat bij zorgkinderen zowel de IB-er van 't Hummelhofke als de IB-er van de basisschool aanwezig zijn bij de overdracht.

(F5 – F7)

In 't Hummelhofke is – onder meer in het kader van het project Spraakmakend – een begin gemaakt met de afstemming tussen de peuterspeelzaal enerzijds en het basisonderwijs anderzijds, teneinde de doorgaande lijn te versterken. Dit heeft ertoe geleid dat er overeenstemming is bereikt over de overdracht, waarbij gemeentebreed gebruik wordt gemaakt van hetzelfde overdrachtsformulier. Ook heeft SPGB (de welzijnsorganisatie die het peuterspeelzaalwerk onder haar beheer heeft) IB-ers aangesteld. Dit sluit aan bij de praktijk in het basisonderwijs. Afstemming heeft hierbij echter onvoldoende plaats gevonden, waardoor onduidelijk is in hoeverre de organisatie van de interne en externe zorg aansluit.

Met de afstemming van ouderbeleid, educatief beleid en pedagogisch beleid moet nog begonnen worden. De inspectie zou graag zien dat contacten en uitwisseling tussen de peuterspeelzaal en de basisschool op alle niveaus geïntensiveerd worden en dat daarbij de genoemde punten expliciet onderwerp van gesprek worden.

4. VERVOLGAFSPRAKEN.

Het bezoek heeft geen aanleiding gegeven voor het maken van vervolgspraken.